SLOVENSKA NACIONALNA KONFERENCA O ODVISNOSTI 2026: MLADOSTNIK IN PAS

7.– 8. OKTOBER 2026
LJUBLJANA

UNIVERZITETNA **PSIHIATRIČNA** KLINIKA LJUBLJANA
*University **Psychiatric** Clinic Ljubljana*

Sofinancira Evropska unija

I FEEL SLOVENIA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
DIREKTORAT ZA JAVNO ZDRAVJE

ORGANIZATORJI

Center za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog (CZOPD), ki deluje pri Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana, in Koordinacija centrov za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje Republike Slovenije.

UREDNICE

Mirjana Delić, Rebeka Kovačec Klenovšek, Ivona Kruljac

LEKTORICA

Nataša Purkat

OBLIKOVANJE

Larisa Kazić, Ivona Kruljac

IZDALA IN ZALOŽILA

Univerzitetna psihiatrična klinika Ljubljana

Ljubljana, 2026

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 292643843

ISBN 978-961-93967-8-0 (PDF)

PRVA IZDAJA

Slovenska nacionalna konferenca o odvisnosti: Mladostnik in PAS povezuje strokovnjake različnih področij, ki se pri delu srečujejo z mladostniki, ki uporabljajo psihoaktivne snovi (PAS). Program vključuje predavanja in izkustvene delavnice slovenskih gostov, gostov iz tujine ter prispevke domačih strokovnjakov na okrogli mizi, posvečeni ključnim izzivom multidisciplinarne obravnave mladostnikov, ki uporabljajo PAS.

UVODNA BESEDA

Mladostništvo je obdobje intenzivnega razvoja, iskanja identitete, osamosvajanja in preizkušanja meja. Hkrati je to obdobje povečane ranljivosti, v katerem se lahko prvič izrazijo težave v duševnem zdravju, tvegana vedenja in uporaba psihoaktivnih snovi. Meja med eksperimentiranjem, tveganim vedenjem in razvojem motnje zaradi uporabe psihoaktivnih snovi ni vedno jasna, posledice pa so lahko pomembne za nadaljnji razvoj mladega človeka.

Odvisnost danes razumemo kot kompleksno motnjo, pri kateri se prepletajo biološki, psihološki in socialni dejavniki. Pri mladostnikih je takšno razumevanje še posebej pomembno. Uporaba psihoaktivnih snovi namreč vpliva na odraščanje, odnose z družino in vrstniki, šolsko okolje in širšo družbo. Pogosto se povezuje tudi z drugimi duševnimi motnjami, čustvenimi in vedenjskimi težavami, travmatskimi izkušnjami in socialno ranljivostjo. Zato v ospredju našega strokovnega zanimanja ne more biti zgolj psihoaktivna snov, temveč predvsem mladostnik in vprašanje, kakšno vlogo ima uporaba snovi v njegovem življenju.

Prav zaradi kompleksnosti teh težav je nujen pogled iz različnih strokovnih zornih kotov. Zdravljenje in pomoč mladostniku se zagotavljata na več področjih, tj. zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, pravosodja, policije, nevladnih organizacij ter, ne nazadnje, družine in skupnosti. Različni strokovni pogledi niso ovira, temveč pomemben del razumevanja problema, če jih znamo povezovati in smotrno združevati.

Slovenska nacionalna konferenca o odvisnosti Mladostnik in PAS je nastala prav z željo, da se ustvari priložnost za strokovno srečanje. Program povezuje znanje in izkušnje domačih strokovnjakov z mednarodnimi pristopi ter klinično delo z izkušnjami drugih sistemov, ki se srečujejo z mladostniki, ki uporabljajo psihoaktivne snovi.

Pomembno se mi zdi, da ob mladostniku ohranimo strokovno radovednost in se izognemo prehitrim poenostavitvam. Razlogi, ki vodijo v vedênje, katerega odrasli prepoznamo kot problematično, so lahko zelo različne potrebe, stiske in življenjske okoliščine. Razumevanje teh razlogov ustvarja boljše izhodišče za ustrezno strokovno pomoč.

Ta zbornik odraža raznolikost področij, znanj in izkušenj, potrebnih za obravnavo mladostnikov, ki uporabljajo psihoaktivne snovi. Naj bo zato tudi povabilo k razmisleku, izmenjavi izkušenj in odprti strokovni razpravi.

Hvala vsem predavateljem, sodelujočim na okrogli mizi, strokovnim sodelavcem in ustanovam, ki so prispevali k pripravi konference in tega zbornika.

»I have to catch everybody if they start to go over the cliff.«
J. D. Salinger, Varuh v rži

dr. Mirjana Delić, dr. med., spec. psih.,
predstojnica CZOPD,
vodja Koordinacije CPZOPD

KAZALO

SLOVENSKA NACIONALNA KONFERENCA O ODVISNOSTI 2026: MLADOSTNIK IN PAS

4 Program konference

7 I. Kruljac **Bolezen odvisnosti v mladostništvu**

9 A. Sabol **Ambulantna obravnava mladostnikov na CZOPD**

11 B. Osolnik **Bolnišnična obravnava mladostnika na CZOPD**

12 R. Zore **Sprejem na Oddelek za mladostnike in vloga zdravstvene nege tekom bolnišničnega zdravljenja**

14 L. Lidström **Švedski model obravnave mladostnikov s hujšimi vedenjskimi motnjami in uporabo PAS**

16 D. Bevington **Predstavitev pristopa AMBIT pri obravnavi mladostnikov z motnjami uporabe PAS**

18 D. Mercieca **Opolnomočenje mladih na poti okrevanja: izkušnje in spoznanja pri uvajanju terapevtskega modela za mladostnike z motnjo rabe PAS**

21 N. Hriberšek **Motivacijski intervju z mladostniki, uporabniki drog (ambivalenca, avtonomija in terapevtski odnos)**

23 R. Kovačec Klenovšek in A. Sabol **Preventiva recidiva**

25 N. Hriberšek, R. Kovačec Klenovšek in A. Sabol **Delo z družino**

28 A. Brdnik Stupan **Izzivi obravnave mladostnikov, ki uporabljajo PAS**

29 A. Mihevc Pavlič in P. Zabret **»Najboljša kemija je medsebojna« – delo z mladimi, ki se srečujejo z uporabo drog**

31 B. Vilendečić Seidl **Obravnava mladostnikov s težavami zaradi uporabe PAS v Prevzgojnem domu Radeče**

33 M. Hlebec **Uporabnik PAS, storilec ali žrtev? Policijski pogled na mladostnika in PAS**

35 N. Lulik **Obravnava mladostnikov, ki uporabljajo PAS: izkušnje Programa za otroke in mladostnike Koper**

37 L. Đogić **Mladostniki s problematiko uživanja PAS v strokovnih centrih**

39 T. Dolar Božič **Predstavitev vloge družinskega sodstva**

41 M. Topolovec Dolinšek **Predstavitev vloge kazenskega sodstva**

SREDA 7. 10. 2026	PROGRAM KONFERENCE
8.00–8.30	**PRIHOD IN REGISTRACIJA**
8.30–8.45	**UVODNI NAGOVORI**
8.45–9.15	**BOLEZEN ODVISNOSTI V MLADOSTNIŠTVU** Ivona Kruljac, dr. med., spec. otr. in mlad. psih.
9.15–9.45	**AMBULANTNA IN BOLNIŠNIČNA OBRAVNAVA MLADOSTNIKOV NA CZOPD** Anja Sabol, mag. soc. del., Barbara Osolnik, dipl. del. ter., Rok Zore, dipl. zn.
9.45–10.45	**ŠVEDSKI MODEL OBRAVNAVE MLADOSTNIKOV S HUJŠIMI VEDENJSKIMI MOTNJAMI IN UPORABO PAS** Lisa Lidström, dipl. psih., specializirana za psihologijo odvisnosti, Švedska
10.45–11.05	**ODMOR ZA KAVO**
11.05–12.05	**PREDSTAVITEV PRISTOPA AMBIT PRI OBRAVNAVI MLADOSTNIKOV Z MOTNJAMI UPORABE PAS** dr. Dickon Bevington, dr. med., spec. otr. in mlad. psih., Združeno kraljestvo
12.05–13.15	**KOSILO**
13.15–14.15	**IZKUSTVENA DELAVNICA: AMBIT** dr. Dickon Bevington, dr. med., spec. otr. in mlad. psih., Združeno kraljestvo
14.15–15.15	**ETOS IN ORGANIZACIJA DELA V TERAPEVTSKEM CENTRU ZA MLADOSTNIKE S TEŽAVAMI ZARADI UPORABE PAS** dr. Daniel Mercieca, psihoterapevt, Malta
15.15–16.15	**IZKUSTVENA DELAVNICA: PROGRAM SEDMIH IZZIVOV TER DNEVNIK KOT TERAPEVTSKI PRISTOP PRI MLADOSTNIKIH, KI UPORABLJAJO PAS** dr. Daniel Mercieca, psihoterapevt, Malta
16.15	**ZAKLJUČEK**

POVEZOVALKI

dr. Mirjana Delić, dr. med., spec. psih., in Ivona Kruljac, dr. med., spec. otr. In mlad. psih.

ČETRTEK 8. 10. 2026	PROGRAM KONFERENCE
8.00–8.30	**PRIHOD IN REGISTRACIJA**
8.30–9.30	**MOTIVACIJSKI INTERVJU** asist. Nadja Hriberšek, dr. med., spec. psih., spec. otr. in mlad. psih.
9.30–10.30	**PREVENTIVA RECIDIVA** Rebeka Kovačec Klenovšek, mag. psih., in Anja Sabol, mag. soc. del.
10.30–10.50	**ODMOR ZA KAVO**
10.50–11.50	**DELO Z DRUŽINO** asist. Nadja Hriberšek, dr. med., spec. psih., spec. otr. in mlad. psih., Rebeka Kovačec Klenovšek, mag. psih., in Anja Sabol, mag. soc. del.
11.50–12.00	**ZDRAVLJENJE ODVISNOSTI SKOZI OČI OSEBE Z BOLEZNIJO ODVISNOSTI**
12.00–13.15	**KOSILO**
13.15–15.15	**OKROGLA MIZA: IZZIVI OBRAVNAVE MLADOSTNIKOV, KI UPORABLJAJO PAS** ANDREJ BRDNIK STUPAN, strokovni delavec, Center za socialno delo Maribor, Enota Lenart LIDIJA ĐOGIĆ, ravnateljica Strokovnega centra Višnja Gora NEA LULIK, strokovna delavka pri Društvu Projekt Človek ANJA MIHEVC PAVLIČ, vodja svetovalnice pri Društvu DrogArt PAVLA ZABRET, strokovna delavka pri Društvu DrogArt BILJANA VILENDEČIĆ SEIDL, pedagoginja v Prevzgojnem domu Radeče MARKO HLEBEC, višji kriminalistični inšpektor na Oddelku za prepovedane droge v Sektorju za organizirano kriminaliteto pri Generalni policijski upravi TANJA DOLAR BOŽIČ, družinska sodnica, Okrožno sodišče v Celju MARJANA TOPOLOVEC DOLINŠEK, kazenska sodnica, Okrožno sodišče v Celju
15.15	**ZAKLJUČEK**
	POVEZOVALKI dr. Mirjana Delić, dr. med., spec. psih., in Ivona Kruljac, dr. med., spec. otr. In mlad. psih.

BOLEZEN ODVISNOSTI V MLADOSTNIŠTVU

IVONA KRULJAC, dr. med., spec. otr. in mlad. psih.

sreda, 7. 10. 2026

8.45–9.15

POVZETEK

Duševne motnje, povezane z uporabo PAS, so med najpogostejšimi duševnimi motnjami mladostnikov in mladih odraslih. Pogostost uporabe drog med adolescenco narašča in doseže vrh okoli dvajsetega leta starosti. Zgodnejši začetek uporabe je povezan z večjo verjetnostjo razvoja bolezni odvisnosti pozneje v življenju.

V mladostništvu ima nagnjenost k tveganemu vedenju razvojno in evolucijsko funkcijo. Vzgibi, zaradi katerih mladostniki posegajo po PAS, so različni, včasih hedonistični, pogosto pa kompenzacijski. Če se eksperimentiranje z uporabo PAS naveže na več šibkih točk v osebnostnem razvoju mladostnika, lahko to vodi v pogostejšo uporabo PAS, ta pa nato otežuje izpolnjevanje razvojnih nalog adolescence ter zavira mladostnikov kognitivni, čustveni in telesni razvoj. V najhujših primerih se življenje prekine.

Med prepoznane dejavnike tveganja za razvoj bolezni odvisnosti pri mladostnikih sodijo prenatalna izpostavljenost PAS , duševne motnje, različne oblike travmatizacije, negotove oblike navezanosti, uporaba drog pri družinskih članih, porušeni družinski odnosi in uporaba PAS v vrstniški skupini. Bolezen odvisnosti se pri mladostnikih skoraj nikoli ne pojavlja samostojno, temveč se prepleta z eno ali več soobstoječimi duševnimi motnjami. Izpostaviti je treba izjemno visoko sopojavnost vedenjskih motenj in travmatizacije. Od prisotnih komorbidnih motenj je v veliki meri odvisna tudi napoved zdravljenja, pri čemer imajo internalizirajoče motnje boljši pričakovani izid kot eksternalizirajoče.

Mladostniki, ki uporabljajo PAS, so zelo heterogena skupina. Razlikujejo se glede na biološke značilnosti, osebnostne lastnosti in način funkcioniranja, družinske in širše socialne razmere, v katerih živijo, prisotnost drugih težav v duševnem zdravju, vrsto in intenzivnost uporabe drog, stopnjo ogroženosti, raven motivacije za spremembo ter pripravljenost za sodelovanje pri zdravljenju ali drugih oblikah pomoči.

Pri obravnavi mladostnikov z motnjo odvisnosti in njihovih družin je zato ključen individualiziran pristop, ki upošteva njihove specifične potrebe ter temelji na aktualnih strokovnih smernicah in učinkovitih oblikah pomoči. Obravnava mora biti celostna, dolgotrajna in strukturirana, hkrati pa dovolj fleksibilna, da omogoča prilagajanje mladostnikovim spreminjajočim se potrebam. Ker bolezen odvisnosti posega v različne sfere mladostnikovega življenja, kot so zdravje,

družinski in vrstniški odnosi, šolanje ter vedenje, so mladostniki z boleznijo odvisnosti in njihove družine pogosto obravnavani v okviru različnih strokovnih služb.

Strokovni delavci smo nemalokrat zaradi prepoznane visoke stopnje ogroženosti mladostnikov, ki hkrati vztrajno zavračajo ponujene oblike pomoči, v stiski, saj se počutimo nemočne. Gre za mladostnike, ki uporabljajo PAS na visoko tvegane načine, so visoko impulzivni, so doživeli že več predoziranj, so opustili šolanje, daljša obdobja preživljajo na ulici, so vključeni v prostitucijo ali druge kriminalne dejavnosti.

Zdravljenje bolezni odvisnosti temelji na metodah, ki zahtevajo aktivno sodelovanje mladostnika, zaradi česar je priporočena oblika zdravljenja prostovoljna. Kljub temu se v situacijah, ko omenjene metode ne zadostujejo in ko visoka stopnja ogroženosti mladostnika vztraja, pojavljajo etične in strokovne dileme glede najprimernejših načinov ukrepanja. Velikokrat se izkaže, da enoznačnih odgovorov na ta pomembna vprašanja ni, kar področju dela z mladostniki z boleznijo odvisnosti dodaja kompleksnost in zahtevnost.

ŽIVLJENJEPIS

Ivona Kruljac je leta 2013 diplomirala iz medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Leta 2020 je zaključila specializacijo iz otroške in mladostniške psihiatrije. Med specializacijo je v tujini pridobivala dodatna znanja iz področja bolezni odvisnosti pri mladostnikih, obravnave travme, psihoterapije psihoz in obravnave transspolnosti otrok in mladostnikov. Med letoma 2016 in 2020 se je izobraževala iz razvojno analitične psihoterapije na Inštitutu za klinično psihologijo in psihoterapijo v Ljubljani. Od leta 2020 je zaposlena na Univerzitetni psihiatrični kliniki v Ljubljani. Na Centru za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog se posveča obravnavi otrok in mladostnikov, ki uporabljajo psihoaktivne snovi.

AMBULANTNA OBRAVNAVA MLADOSTNIKOV NA CZOPD

ANJA SABOL, mag. soc. del.

sreda, 7. 10. 2026

9.15–9.45

POVZETEK

Mladostniki se v ambulantno obravnavo na CZOPD praviloma vključijo s prvim pregledom pri pedopsihiatru. Na podlagi začetne ocene se oblikuje načrt nadaljnje obravnave, ki se prilagaja posameznikovim potrebam, težavam in aktualnemu zdravstvenemu stanju.

Ambulantno obravnavo izvajajo pedopsihiater, psiholog in socialni delavec. Večina mladostnikov je vključena v tako imenovano dvojno ambulantno vodenje, pri katerem jih spremljata pedopsihiater in psiholog oziroma socialni delavec. Takšen način obravnave omogoča celostno spremljanje mladostnika ter sočasno obravnavo njegovih duševnih težav, družbenega okolja in drugih dejavnikov, ki vplivajo nanj.

Ambulantna obravnava ima lahko različne namene. Pri nekaterih mladostnikih je usmerjena predvsem v pripravo na vključitev v bolnišnično zdravljenje, pri drugih pa v spremljanje in podporo po končanem bolnišničnem zdravljenju. Nekateri mladostniki bolnišničnega zdravljenja ne potrebujejo, ne želijo ali nanj niso pripravljeni, zato ostajajo vključeni izključno v ambulantno obravnavo. V teh primerih je ambulantno spremljanje bistven način zagotavljanja stalne strokovne podpore.

Pogostost ambulantnih obravnav se prilagaja mladostnikovemu trenutnemu stanju in potrebam. Ob poslabšanju stanja se lahko intenzivnost obravnave poveča, ob izboljšanju in stabilizaciji stanja pa se pogostost srečanj zmanjša.

Pomemben del ambulantne obravnave so tudi družinski pogovori, v katere so vključeni mladostnik in njegovi starši ali skrbniki. Cilji takšnih srečanj so izboljšanje komunikacije in odnosov v družini, boljše razumevanje mladostnikovih težav ter skupno iskanje načinov za njegovo podporo in izboljšanje delovanja.

Ker so težave mladostnikov pogosto povezane tudi z njihovim širšim družbenim in šolskim okoljem, v okviru ambulantne obravnave sodelujemo tudi v multidisciplinarnih in medinstitucionalnih timih. Pri tem sodelujemo s strokovnimi centri, šolami, centri za socialno delo ter drugimi službami in institucijami, ki so vključene v mladostnikovo obravnavo. Takšno sodelovanje omogoča celosten pogled na njegove potrebe ter usklajevanje nadaljnjih oblik pomoči in podpore.

V ambulantno obravnavo se lahko vključujejo tudi mladostniki na podlagi sklepa sodišča, na primer v okviru ukrepov, povezanih s prekrški ali kaznivimi dejanji. Tudi pri teh mladostnikih je cilj strokovne obravnave ugotoviti njihove potrebe, tveganja in težave ter skupaj z drugimi pristojnimi institucijami oblikovati ustrezen načrt nadaljnje obravnave.

Ambulantna obravnava je tako stalen, individualno prilagojen in multidisciplinarni proces, katerega cilj je mladostniku zagotoviti ustrezno strokovno podporo, ne glede na to, ali se pripravlja na bolnišnično zdravljenje, se vrača po končanem zdravljenju ali pa se zdravi izključno v ambulantni obliki.

ŽIVLJENJEPIS

Anja Sabol, mag. soc. del., je socialna delavka z opravljenim dodatnim izpopolnjevanjem iz relacijske zakonske in družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Poklicno pot je začela z delom s skupinami uporabnikov socialnega varstva, strokovne izkušnje pa je nadgrajevala v Domu starejših občanov Ljubljana Vič - Rudnik in v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, kjer je delala kot koordinatorka na področju kardiologije. Deluje na področju zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog, pri čemer dela z mladostniki in njihovimi družinami ter vodi terapevtske skupine. Pri delu se posveča predvsem področjem odvisnosti, travme, nasilja, medosebnih odnosov in osebnostne rasti. V strokovnem delu izhaja iz prepričanja, da je vsak posameznik edinstven ter si zasluži celostno, spoštljivo in sočutno obravnavo. Poseben pomen pripisuje vzpostavljanju varnega odnosa, iskreni komunikaciji in ustvarjanju prostora, v katerem lahko posameznik postopno prepoznava svoje potrebe, zmožnosti in možnosti za spremembo. Verjame, da lahko posameznik ob ustrezni podpori razvija svoje potenciale in ustvarja trajnejše spremembe v svojem življenju.

BOLNIŠNIČNA OBRAVNAVA MLADOSTNIKA NA CZOPD

BARBARA OSOLNIK, dipl. del. ter.

sreda, 7. 10. 2026

9.15–9.45

POVZETEK

V predavanju je predstavljeno zdravljenje na Oddelku za mladostnike CZOPD. Najprej sta predstavljena oddelek in strokovni tim, nato pa cilji zdravljenja odvisnosti pri mladostnikih ter kako jih poskušamo doseči. Najpomembnejši cilji so vzpostavljanje in vzdrževanje abstinence od PAS, vzpostavljanje zdravega življenjskega sloga, vzpostavljanje ali izboljšanje strukture dneva, vključevanje v bolnišnično šolo in pridobivanje učne kondicije, učenje novih veščin, kognitivni trening in delo s svojci. Na kratko je predstavljeno, kako so kinezioterapija, muzikoterapija in bolnišnična šola vključeni v program zdravljenja odvisnosti pri mladostnikih.

Mladostniki ob opravljanju funkcij na oddelku, s sledenjem urniku in sodelovanjem v programu pridobivajo znanje, veščine ali izkušnje, potrebne za življenje po odpustu z oddelka, v domačem okolju. Mladostnik se ob sprejemu obveže, da bo aktivno sodeloval pri vseh skupinah v programu (skupina terapevtske skupnosti, mala terapevtska skupina, skupina s psihologom, trening socialnih spretnosti, načrtovanje tedna, načrtovanje vikenda, likovna skupina, gospodinjske aktivnosti, tedenska nabava, knjižnična dejavnost, filmoterapija, jutranja telovadba, sproščanje, kinezioterapija, muzikoterapija, šolsko delo, terapevtski izhodi). Mladostnik sprejme tudi, da bo na oddelku opravljal tedensko določeno funkcijo, s katero pridobiva določene spretnosti in o opravljanju katere poroča v skupini terapevtske skupnosti.

ŽIVLJENJEPIS

Barbara Osolnik je leta 2004 diplomirala na Visoki šoli za zdravstvo iz smeri delovna terapija. Med letoma 2005 in 2014 je delala v ortopedski bolnišnici Cappagh v Dublinu, na Irskem, kjer je poglabljala znanje iz terapije za roko. Leta 2014 se je zaposlila na URI Soča v Ljubljani, kjer je delala na več oddelkih, največ časa z osebami s kronično nerakavo bolečino. S prispevki je sodelovala na več domačih in tujih kongresih. Leta 2024 se je zaposlila na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana, na Centru za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog, kjer dela z mladostniki, ki imajo težave z uporabo psihoaktivnih snovi.

SPREJEM NA ODDELEK ZA MLADOSTNIKE IN VLOGA ZDRAVSTVENE NEGE TEKOM BOLNIŠNIČNEGA ZDRAVLJENJA

ROK ZORE, dipl. zn.

sreda, 7. 10. 2026

9.15–9.45

POVZETEK

Obravnava mladostnika z duševnimi in vedenjskimi motnjami zaradi uživanja PAS zahteva celosten, varen in individualno usmerjen pristop. Sprejem vključuje oceno telesnega in duševnega stanja, toksikološko testiranje urina in alkotest, merjenje vitalnih funkcij, laboratorijske preiskave, EKG, telesni pregled, pregled osebnih stvari, izvedbo presejalnih vprašalnikov in oblikovanje individualnega načrta zdravstvene nege. Ob tem je ključno, da se vzpostavi zaupanje, da se spoštujeta zasebnost in dostojanstvo in da odnos do mladostnika ni obsojajoč.

Vloga izvajalca zdravstvene nege postane posebej pomembna popoldne in ponoči, ko je na oddelku manj strukturiranih dejavnosti in terapevtskih obravnav. Takrat se lahko izraziteje pojavijo želja po psihoaktivnih snoveh, tesnoba, notranji nemir, domotožje, občutki krivde in jeze, konflikti, nespečnost ali želja po predčasni prekinitvi zdravljenja. Izvajalec zdravstvene nege v teh trenutkih zagotavlja varnost, neprekinjenost obravnave in podporo pri obvladovanju stiske. Z aktivnim poslušanjem, kratkimi podpornimi pogovori, preusmerjanjem pozornosti, tehnikami umirjanja in strukturiranjem časa mladostniku pomaga, da stisko prepozna in jo varno premaga, ne da bi ob tem prevzemal vlogo psihoterapevta.

Pomembna dela zdravstvene nege sta tudi pravočasno prepoznavanje povečanega tveganja za samopoškodovalno vedenje, samomorilno ogroženost, izrazito agitacijo, agresivnost, intoksikacijo ali odtegnitvene zaplete, ter ustrezno vključevanje zdravnika ali dežurne službe. Zdravstvena nega je tako pomemben člen multidisciplinarne obravnave mladostnikov s težavami zaradi uživanja PAS, ki zagotavlja varnost, odnos, strukturo in stalnost terapevtskega procesa tudi, kadar drugi člani terapevtskega tima niso prisotni.

ŽIVLJENJEPIS

Rok Zore, diplomirani zdravstvenik, je zaposlen v Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana, na Enoti za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, kjer deluje na oddelku za mladostnike. Leta 2017 je diplomiral na Fakulteti za zdravstvene vede v Novem mestu, strokovno znanje pa je nadgradil z izobraževanjem s področja klinič-

ne psihoterapije s poudarkom na podporni psihoterapiji. Končuje magistrski študij po programu Integrirana zdravstvena in socialna oskrba. V karieri je pridobival izkušnje na področju nujne medicinske pomoči, intenzivne psihiatrične obravnave in gerontopsihiatrije. Njegovo strokovno delo je usmerjeno predvsem v zdravstveno nego mladostnikov z motnjami zaradi uživanja psihoaktivnih snovi, vzpostavljanje terapevtskega odnosa in celostno obravnavo oseb z duševnimi motnjami.

ŠVEDSKI MODEL OBRAVNAVE MLADOSTNIKOV S HUJŠIMI VEDENJSKIMI MOTNJAMI IN UPORABO PAS

LISA LIDSTRÖM, dipl. psih., specializirana za psihologijo odvisnosti, vodja oddelka za kakovost, Državni zavod za institucionalno oskrbo, Mladinski dom Nereby, Švedska

sreda, 7. 10. 2026

9.45–10.45

POVZETEK

Predstavljen bo Švedski državni zavod za institucionalno oskrbo (SiS). Ta zagotavlja specializirano institucionalno obravnavo mladostnikov s hudimi oblikami vedenja, ki odstopa od družbenih norm, na podlagi švedske zakonodaje o varstvu mladih in varovani obravnavi mladostnikov. Gre za eno najranljivejših skupin mladih v družbi, pri katerih se pojavljajo antisocialno vedenje, težave zaradi uporabe psihoaktivnih snovi in pogosto tudi težave v duševnem zdravju. Skupna značilnost obravnavanih mladostnikov je, da ogrožajo sebe ali druge. Naloga SiS kot državne ustanove je tem mladim zagotavljati podporo, zaščito in kakovostno obravnavo v varnem okolju.

V 22 specializiranih mladinskih domovih po vsej Švedski je vsako leto obravnavanih približno 1.000 deklet in fantov, starih od 12 do 21 let. Velika večina je v obravnavo vključena neprostovoljno in je nameščena v varovanih oddelkih, pozneje v poteku obravnave pa je mogoča namestitev v odprti oddelek. Večina mladih je bila več let v stiku s socialnimi službami in je bila pred tem vključena v obravnavo v odprtih oblikah pomoči, vendar brez zadostnega učinka.

Obravnava v varovanih stanovanjskih enotah SiS je individualno prilagojena na podlagi ocene tveganja, potreb in odzivnosti posameznika. Vzpostavljanje zaupnega odnosa je temelj obravnave in pomemben dejavnik uspešnega izida. Na Švedskem je šolanje obvezno do 16. leta starosti, vsi zavodi pa imajo svoje šole z majhnimi razredi in visoko prisotnostjo učiteljev. Učni uspeh je pomemben varovalni dejavnik za uspešnost v poznejšem življenju, zato je obiskovanje pouka v času namestitve pomemben del obravnave vseh mladostnikov, ne glede na njihovo starost.

Poleg šolanja je pomemben cilj namestitve krepitev prosocialnega vedenja v različnih okoljih, začenši v mladinskem domu. Mladostnikom so na voljo tudi strukturirani programi zdravljenja, ki temeljijo predvsem na kognitivno-vedenjski terapiji in so praviloma manualizirani. Mladostnikom s težavami zaradi uporabe psihoaktivnih snovi so na voljo motivacijski intervju, preventiva recidiva in pristop Adolescent Community Reinforcement Approach (A-CRA). Za ta pristop trenutno poteka raziskovalni projekt v sodelovanju s Karolinska In-

stitutet.

V zavodih je zagotovljena tudi zdravstvena oskrba, saj so v vseh mladinskih domovih prisotni medicinske sestre in psihologi. Socialna obravnava, šola in zdravstvena oskrba so tako trije temeljni stebri institucionalne obravnave. Predstavljeni bodo prednosti in izzivi takšne organizacije.

ŽIVLJENJEPIS

Lisa Lidström je psihologinja in vodja kakovosti v Mladinskem domu Nereby, ki deluje v okviru Švedskega državnega zavoda za institucionalno oskrbo (SiS). Njene naloge obsegajo uvajanje kliničnih smernic in metod, sistematično upravljanje kakovosti in spremljanje razvoja strokovne prakse na področju institucionalne obravnave mladostnikov.

Ima bogate klinične izkušnje z varovano in institucionalno obravnavo mladostnikov v okviru SiS. Njeno klinično delo vključuje psihološko ocenjevanje, individualno obravnavo, presojo družinskih okoliščin ter delo z mladostniki s kompleksnimi vedenjskimi, psihiatričnimi in psihosocialnimi težavami.

Ima obsežne izkušnje z uvajanjem na dokazih temelječih metod in kliničnih smernic v institucionalni obravnavi mladostnikov. Med letoma 2020 in 2023 je sodelovala pri uvajanju in evalvaciji pristopa Adolescent Community Reinforcement Approach (A-CRA), vključno s proučevanjem izvedljivosti obravnave in izkušenj mladostnikov z ukrepanjem, v sodelovanju s Karolinska Institutet.

Od leta 2015 je nacionalna izobraževalka in supervizorka v okviru SiS. Izobražuje in strokovno podpira zaposlene na področjih kognitivno-vedenjske terapije (KVT), obravnave, temelječe na razumevanju travme, in pristopa A-CRA. Ima tudi izkušnje s strokovno odgovornostjo za zdravstveno osebje, supervizijo zaposlenih, uvajanjem standardov klinične prakse in sistematičnim izboljševanjem kakovosti v institucionalni obravnavi mladostnikov.

OHRANITI RAVNOVESJE V VIHARJU: PREDSTAVITEV PRISTOPA AMBIT (ADAPTIVE MENTALIZATION-BASED INTEGRATIVE TREATMENT) PRI OBRAVNAVI MLADOSTNIKOV Z MOTNJAMI UPORABE PAS

dr. DICKON BEVINGTON, MA, MBBS, MRCPsych, PGCert FRSA, Združeno kraljestvo

sreda, 7. 10. 2026

11.05–12.05

POVZETEK

Poleg nevrobioloških in farmakoloških dejavnikov so motnje rabe PAS pri mladostnikih praviloma povezane s številnimi medsebojno prepletenimi potrebami, zato jih je le redko mogoče uspešno obravnavati, ne da bi se hkrati posvetili tudi njihovemu medsebojnemu prepletanju.

Obravnava mladostnikov z motnjami rabe PAS je povezana tudi s številnimi tveganji – tako za mlade kot za strokovnjake, ki jim poskušajo pomagati. Pristop AMBIT (Adaptive Mentalization-Based Integrative Treatment), ki je bil razvit v centru Anne Freud v Londonu in je danes razširjen po svetu, je prosto dostopen pristop k učenju in izmenjavi učinkovitih praks ter je namenjen za izvajanje v okoljih, v katerih je tveganje visoko, pripravljenost za iskanje pomoči ali zaupanje v pomoč in tiste, ki jo zagotavljajo, pa šibka. Dokazi o tem, kateri pristopi so učinkoviti in za koga, so v najboljšem primeru le delni.

Mentalizacija omogoča poglobljeno psihološko razumevanje ključnega procesa razmišljanja o spremembi (contemplation), ki ga poznamo iz motivacijskih pristopov in modela stopenj spremembe. Hkrati je pomembna terapevtska veščina, ki lahko pri osebi, ki se pomoči izogiba, prispeva k vzpostavitvi epistemičnega zaupanja. V prispevku bo na kratko predstavljen tudi koncept mentalizacije.

Sposotnost mentalizacije je pri vseh ljudeh občutljiva na tesnobo in stres, ki sta pri delu z mladostniki, ki uporabljajo PAS, pogosto in nemalokrat popolnoma upravičeno izrazita. AMBIT strokovnjakom pomaga oblikovati time, ki pozornosti ne namenjajo le podpori mladostnikom pri mentalizaciji lastnega vedenja, temveč tudi ohranjanju mentalizacije med člani tima in spodbujanju mentalizacije oziroma prepoznavanju njenega pomanjkanja v širših sistemih in mrežah, ki obdajajo mladostnika. Brez njihove podpore terapevtski napredek pogosto ni mogoč.

AMBIT tako zagotavlja okvir za usmerjanje in delovanje v komple-

ksnih in pogosto kaotičnih okoliščinah ter številna praktična orodja za podporo mentalizaciji v raznih okoljih.

sreda, 7. 10. 2026

13.15–14.15

Izkustvena delavnica AMBIT

Na kratki delavnici bodo predstavljene ključne mentalizacijske tehnike, ki se redno poučujejo v okviru pristopa AMBIT. Med njimi bosta:

»Thinking Together« – strukturiran pristop, ki temelji na mentalizaciji ter je namenjen komunikaciji in medsebojni podpori članov tima;

»Dis-integration grids« – preprosto orodje za razmišljanje, ki pomaga ohranjati mentalizacijski pogled na širšo mrežo strokovnjakov in služb, vključenih v obravnavo pacienta. Orodje je še posebej uporabno, kadar je usklajevanje med sodelujočimi oteženo ali so med strokovnjaki nesporazumi, ki lahko ustvarjajo neugodne razmere za spremembo.

ŽIVLJENJEPIS

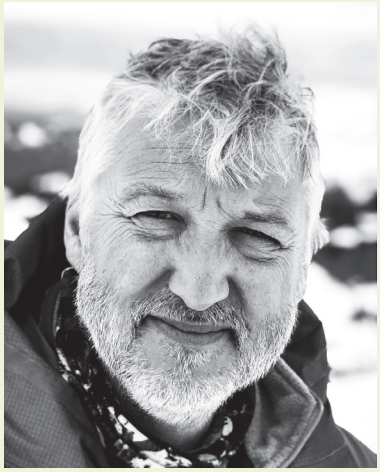

Dr. Dickon Bevington je specialist otroške in mladostniške psihiatrije. Pred študijem medicine je na Univerzi v Cambridgeu magistriral iz antropologije in primerjalne religiologije. V nacionalnem zdravstvenem sistemu (NHS) Združenega kraljestva deluje že več kot 30 let, pri čemer se osredotoča predvsem na delo z najranljivejšimi mladimi, ki jim uveljavljene oblike pomoči pogosto ne zadoščajo.

V okviru NHS v Cambridgeshiru je eden od vodij področja duševnega zdravja v Cambridge Children's Hospital. Že dvajset let vodi tudi tim CASUS, ki obravnava mlade z motnjami zaradi uporabe psihoaktivnih snovi. V zadnjem obdobju kot psihiater sodeluje tudi z ustanovo Clare Lodge, ki mladim, ki uporabljajo PAS, zagotavlja institucionalno oskrbo.

Skoraj dvajset let je bil medicinski direktor centra Anna Freud, v tem centru je skupaj z dr. Petrom Fugglom vzpostavil pristop AMBIT (Adaptive Mentalization-Based Integrative Treatment). Je avtor številnih strokovnih in znanstvenih publikacij ter cenjeni predavatelj, znan po dinamičnem in vključujočem načinu podajanja vsebin.

OPOLNOMOČENJE MLADIH NA POTI OKREVANJA: IZKUŠNJE IN SPOZNANJA PRI UVAJANJU TERAPEVTSKEGA MODELA ZA MLADOSTNIKE Z MOTNJO RABE PAS

dr. DANIEL MERCIECA, PhD (UCL), psihoterapevt (terapija s pomočjo umetnosti), akreditirani psihoterapevtski supervizor, klinični koordinator pri Terapevtskem centru za mladostnike, Caritas Tal-Ibwar, Malta

sreda, 7. 10. 2026

14.15–15.15

POVZETEK

Uporaba PAS v mladostništvu zahteva specializirane, na razumevanju travme temelječe pristope, ki presegajo zgolj zagotavljanje sodelovanja pri obravnavi ter spodbujajo samostojnost in celostno dobrobit mladostnika. Predavanje predstavlja zasnovo, organizacijske okvire in praktične rezultate Terapevtske službe za mladostnike Caritas Tal-Ibwar na Malti, ki zagotavlja rezidenčno in izveninstitucionalno obravnavo, posebej prilagojeno mladostnikom, starim od 12 do 17 let, in njihovim družinam.

Delovanje službe temelji na treh ključnih stebrih: rezidenčnem timu, psihosocialnem multidisciplinarnem timu in izobraževalnem centru Learning Hub. Terapevtski pristop temelji na dveh medsebojno dopolnjujočih se modelih: na okviru ARC (Attachment, Regulation, and Competencies), ki zagotavlja obravnavo, občutljivo za posledice travme, in na programu Seven Challenges®, namenjenem obravnavi problematične uporabe PAS in primanjkljajev na področju življenjskih veščin. V prispevku bo predstavljeno, kako se oba pristopa s specializiranimi terapevtskimi orodji udejanjata v vsakodnevni praksi, ter ključna spoznanja in izzivi, s katerimi se strokovnjaki srečujejo pri njunem izvajanju.

Za povezovanje teorije s prakso bodo predstavljeni klinični podatki in kvalitativna spoznanja, ponazorjena s kliničnimi vinjetami in avtentičnimi odlomki iz dnevniških zapisov mladostnikov, ki nastajajo v okviru programa Seven Challenges®. Predstavljeni bodo tudi najnovejši empirični rezultati ocenjevanja z instrumentom SURE (Substance Use Recovery Evaluator), s katerim služba od januarja 2026 spremlja potek okrevanja mladostnikov.

Predavanje želi strokovnjakom ponuditi uporabna spoznanja za načrtovanje, uvajanje in vrednotenje učinkovitih, dostojanstvenih in na mladostnika osredotočenih terapevtskih skupnosti.

sreda, 7. 10. 2026

15.15–16.15

Izkustvena delavnica

Uvajanje modela Seven Challenges® v obravnavo mladostnikov in družin, ki se srečujejo s problematično uporabo PAS

Seven Challenges® je celovit model zdravljenja, ki mladostnikom s problematično uporabo PAS omogoča, da ponovno prevzamejo aktivno vlogo pri sprejemanju odločitev in impulzivno odzivanje postopno nadomestijo s premišljenimi in motiviranimi odločitvami.

Na delavnici bo predstavljeno, kako se model Seven Challenges® uporablja tako v rezidenčnih kot skupnostnih programih Terapevtskega centra za mladostnike na Malti. Na podlagi kliničnih vinjet bo prikazano, kako sedem izzivov usmerja terapevtski proces v skupinski terapiji, strukturira delo z dnevniškimi zapisi mladostnikov in se prilagaja terapevtskemu delu z družinami in skrbniki mladostnikov.

Udeleženci bodo lahko aktivno sodelovali v igrah vlog in izkustvenem delu z dnevniškimi zapisi ter tako neposredno spoznali, kako lahko ta terapevtski okvir mladostnikove težave postopno preoblikuje v smiselno in ciljno usmerjeno pot k spremembi in okrevanju.

ŽIVLJENJEPIS

Dr. Daniel Mercieca se je izobraževal iz dramske terapije na Univerzi Hertfordshire v Združenem kraljestvu ter iz klinične supervizije na Evropskem centru za psihoterapevtske študije. Na Malti je registriran kot psihoterapevt pri pristojnem strokovnem organu za psihoterapijo.

Je klinični vodja terapevtskega centra Caritas Tal-Ibwar, namenjenega mladostnikom s problematično rabo PAS in njihovim družinam. Kot umetnostni terapevt, specializiran za dramsko terapijo, izvaja individualno in skupinsko psihoterapijo otrok in odraslih ter klinično supervizijo strokovnjakov s področij zdravstva in socialnega varstva.

V klinični praksi je pridobil obsežne izkušnje pri terapevtskem delu z mladostniki z več neugodnimi življenjskimi izkušnjami, med drugim s travmo, rabo PAS, težavami z navezanostjo in izkušnjami izgube. Pri delu posebno pozornost namenja ustvarjanju varnega in spodbudnega terapevtskega okolja, ki podpira odpornost, okrevanje in osebnostno rast.

Kot klinični supervizor sodeluje s psihoterapevti, psihologi, svetovalci, socialnimi delavci in drugimi strokovnimi delavci na področjih institucionalnega varstva, zaščite otrok in obravnave nasilja v družini. Ustanovil in vodil je tudi multidisciplinarni terapevtski tim v okviru alternativnega institucionalnega varstva in izobraževanja, kar je dodatno utrdilo njegovo usmerjenost v interdisciplinarne in sistemske pristope k obravnavi.

Kot član multidisciplinarne skupine je sodeloval pri treh raziskavah,

izvedenih po naročilu Urada komisarja za otroke. Je soustanovitelj Malteškega združenja za kreativne umetnostne terapije (CATS Malta), deloval pa je tudi kot strokovni član Nacionalnega inštituta za otroštvo v okviru Fundacije predsednika Malte za blaginjo družbe.

Doktoriral je na Pedagoškem inštitutu University College London (UCL); v doktorski raziskavi je proučeval poglede otrok na psihoterapijo. Njegova strokovna in raziskovalna področja vključujejo rabo PAS med mladostniki, avtonomijo in aktivno vlogo otrok ter smiselno vključevanje mladih v terapevtske procese. Ob kliničnem delu predava tudi na Univerzi na Malti, kjer sodeluje pri izobraževanju prihodnjih strokovnjakov.

MOTIVACIJSKI INTERVJU Z MLADOSTNIKI, UPORABNIKI DROG (AMBIVALENCA, AVTONOMIJA IN TERAPEVTSKI ODNOS)

asist. NADJA HRIBERŠEK, dr. med., spec. psih., spec. otr. in mlad. psih.,
sodna izvedenka za področje otroške in mladostniške psihiatrije

četrtek, 8. 10. 2026

8.30–9.30

POVZETEK

Ob obravnavi mladostnika, ki uporablja PAS, je potrebno upoštevati posebnosti mladostniškega obdobja, njegove razvojne naloge in pomen, ki ga ima uporaba snovi v njegovem življenju. Pomemben del terapevtskega procesa je vzpostavljanje odnosa, v katerem lahko mladostnik varno raziskuje svoje izkušnje, ambivalentnost in morebitne razloge za spremembo.

V prispevku so predstavljeni in opredeljeni temeljni pojmi, povezani z motivacijskim intervjujem in terapevtskim delom z mladostniki: motivacija, intervju in pogovor, terapevtski odnos, ambivalenca, odpor ter zaupnost v odnosu in njene meje. Posebna pozornost je namenjena razumevanju mladostništva kot razvojnega obdobja, v katerem so pomembne naloge povezane z oblikovanjem identitete, osamosvajanjem, vzpostavljanjem odnosov z vrstniki in postopnim prevzemanjem odgovornosti za lastne odločitve.

Pri obravnavi uporabe PAS je pomembno raziskati pomen in učinke, ki jih ima droga za mladostnika. Uporaba PAS je lahko način samoregulacije, premagovanja notranjih stisk, vzpostavljanja pripadnosti ali obvladovanja vsakdanjega življenja. Ko se pojavi možnost spremembe, se lahko pri mladostniku hkrati pojavljata prepoznavanje težav, povezanih z uporabo snovi, in potreba po učinkih, ki mu jih uporaba omogoča. Razumevanje te ambivalence je pomembno izhodišče za uporabo načel motivacijskega intervjuja.

Predstavljene bodo tudi možnosti prenosa elementov motivacijskega intervjuja v delo z majhno terapevtsko skupino mladostnikov na oddelku. V ospredju bodo terapevtski dejavniki, kot so zrcaljenje, občutek enakosti, zaupnost, varno okolje, spoštljiva in sočutna komunikacija v mladostniku razumljivem jeziku in skupinski matriks. Ti elementi lahko ustvarjajo prostor, v katerem mladostnik lažje raziskuje svoje izkušnje, potrebe in razloge za morebitno spremembo.

Za ponazoritev bo naveden anonimizirani primer 16-letnega mladostnika, ki je v obravnavo prišel predvsem zaradi pritiska staršev. Dalj časa uporablja marihuano in izostaja od pouka. Primer bo omogočil razmislek o tem, kaj mladostniku pomeni uporaba PAS, kaj se dogaja ob tem, ko razmišlja o možnosti spremembe ter kako se v tem

procesu oblikuje odnos med mladostnikom in terapevtom.

Prispevek bo izveden interaktivno, z vključevanjem udeležencev v razmišljanje o predstavljenem primeru in skupno raziskovanje možnosti uporabe elementov motivacijskega intervjuja pri individualnem in skupinskem delu z mladostniki.

ŽIVLJENJEPIS

Rojena je 12. oktobra 1965 v Celju, kjer je končala osnovno šolo in gimnazijo. Leta 1984 se je vpisala na Medicinsko fakulteto v Ljubljani, smer splošna medicina, kjer je leta leta 1992 diplomirala. Specializacijo iz psihiatrije je opravila leta 1999, specializacijo iz otroške in mladostniške psihiatrije pa ji je bila priznana na podlagi dela, po opravljenem podiplomskem izobraževanju iz pedopsihiatrije leta 2008. Je dolgoletna članica ZPS in Društva za skupinsko analizo Slovenije, skupinska analiza je njena izbrana smer psihoterapije. Od leta 2019 je zaposlena na UPK Ljubljana. Ima 34 let izkušenj iz bolnišničnega in ambulantnega dela na področju psihiatrije ter otroške in mladostniške psihiatrije. Od leta 2012 je sodna izvedenka za področje otroške in mladostniške psihiatrije. Leta 2019 je bila imenovana v Strokovni svet za zagovorništvo otrok pri Varuhu človekovih pravic Republike Slovenije.

PREVENTIVA RECIDIVA

REBEKA KOVAČEC KLENOVŠEK, mag. psih., in ANJA SABOL, mag. soc. del.

četrtek, 8. 10. 2026

9.30–10.30

POVZETEK

Vzdrževanje vzpostavljene abstinence v procesu zdravljenja odvisnosti od PAS je za mladostnike izjemno zahtevna naloga. Mladostništvo je namreč zaznamovano z intenzivnimi razvojnimi spremembami, čustvenimi obremenitvami in nepredvidljivimi družbenimi okoliščinami, ki lahko pomembno povečajo tveganje za zdrs ali recidiv. Tudi po uspešno vzpostavljeni abstinenci je možnost ponovne uporabe PAS velika, saj se mladostniki vsakodnevno spoprijemajo z izzivi, zaradi katerih lahko zdrsnejo v stare vedenjske vzorce (recidiv).

Recidiv opredeljujemo kot ponovno uživanje psihoaktivnih snovi po že doseženi abstinenci, pri čemer se posameznik vrne v stanje bolezni, kakršno je bilo pred zdravljenjem. Ne nastopi nenadoma, temveč je rezultat izpostavljenosti številnim dejavnikom tveganja, kot so neprijetna čustva, stres, medosebni spori, stik z uživalci PAS, izpostavljenost tveganemu okolju, pomanjkanje dnevne strukture in želja po drogi. Ti dejavniki se med seboj prepletajo in mladostnika postopno oddaljujejo od varnega vedenja.

Pomembno je razlikovati med recidivom in spodrsljajem ali zdrsom. Spodrsljaj je enkraten, kratkotrajni dogodek ponovne uporabe PAS, in še ne pomeni vrnitve v prejšnji vzorec uživanja. Je opozorilni znak, ki mladostniku in strokovnemu timu omogoča vpogled v sprožilce, okoliščine in miselne vzorce, ki vodijo v poseganje po drogi. Pravočasen in ustrezen odziv na spodrsljaj lahko mladostniku omogoči ponovno vzpostavitev abstinence in krepitev zaščitnih dejavnikov, neobravnavani zdrs pa povečuje tveganje za recidiv.

Preprečevanje recidiva je zato usmerjeno v prepoznavanje situacij, okoliščin in vedenj, ki povečujejo tveganje za ponovno uporabo PAS, ter v oblikovanje učinkovitih strategij spoprijemanja. Pri mladostnikih je tovrstna obravnava ključna, saj so v obdobju oblikovanja identitete, iskanja pripadnosti in spoprijemanja z družbenimi pritiski, njihovo okolje pa pogosto vključuje dejavnike, ki lahko spodbudijo željo po ponovni rabi PAS.

Na Oddelku za mladostnike Centra za zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog enkrat tedensko poteka skupina Preventiva recidiva, namenjena pridobivanju veščin obvladovanja tveganih situacij, samoobvladovanja in samokontrole. Mladostniki se učijo prepoznavati procese, ki vodijo v ponovno uporabo PAS, in oblikovati strategije za ohranjanje abstinence. V skupini obravnavamo tri ključna

področja: čustveno, družbeno in organizacijsko. Na čustvenem področju se mladostniki učijo obvladovati neprijetna čustva in iskati varne načine spoprijemanja. Družbeni del se osredotoča na odnose z uživalci PAS, postavljanje meja in prepoznavanje tveganih situacij v stikih. Organizacijski vidik vključuje vzpostavljanje dnevne strukture, načrtovanje aktivnosti in krepitev občutka kompetentnosti, kar zmanjšuje izpostavljenost tveganim okoliščinam.

Sistematičen trening preprečevanja recidiva mladostnikom omogoča poglobljeno razumevanje lastnih dejavnikov tveganja, krepitev zaščitnih dejavnikov in oblikovanje strategij za obvladovanje želje po drogi. Ključni cilj je opolnomočenje mladostnika, da pravočasno prepozna tvegane situacije, ustrezno ukrepa in poišče pomoč.

ŽIVLJENJEPIS

Anja Sabol, mag. soc. del., je socialna delavka z opravljenim dodatnim izpopolnjevanjem iz relacijske zakonske in družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Poklicno pot je začela z delom s skupinami uporabnikov socialnega varstva, strokovne izkušnje pa je nadgrajevala v Domu starejših občanov Ljubljana Vič - Rudnik in v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, kjer je delala kot koordinatorka na področju kardiologije. Deluje na področju zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog, pri čemer dela z mladostniki in njihovimi družinami ter vodi terapevtske skupine. Pri delu se posveča predvsem področjem odvisnosti, travme, nasilja, medosebnih odnosov in osebnostne rasti. V strokovnem delu izhaja iz prepričanja, da je vsak posameznik edinstven ter si zasluži celostno, spoštljivo in sočutno obravnavo. Poseben pomen pripisuje vzpostavljanju varnega odnosa, iskreni komunikaciji in ustvarjanju prostora, v katerem lahko posameznik postopno prepoznava svoje potrebe, zmožnosti in možnosti za spremembo. Verjame, da lahko posameznik ob ustrezni podpori razvija svoje potenciale in ustvarja trajnejše spremembe v svojem življenju.

Rebeka Kovačec Klenovšek, mag. psih., je psihologinja, zaposlena na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana, na Oddelku za mladostnike v Centru za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog. Med leti 2021 in 2024 je bila zaposlena na Centru za socialno delo Ljubljana, Enota Šiška na področju mladostnikov, družine, rejništva in posvojitev. Pred tem je izkušnje pridobivala tudi na Srednji šoli za gastronomijo in turizem v Ljubljani, kjer je poučevala psihologijo in poslovno komuniciranje. Je študentka 2. letnika Sistemske družinske terapije.

DELO Z DRUŽINO

asist. NADJA HRIBERŠEK, dr. med., spec. psih., spec. otr. in mlad. psih.,
REBEKA KOVAČEC KLENOVŠEK, mag. psih., in ANJA SABOL, mag. soc. del.

četrtek, 8. 10. 2026

10.50–11.50

POVZETEK

Pri obravnavi mladostnikov z boleznijo odvisnosti je delo z družino eden izmed ključnih dejavnikov zdravljenja. Mladostnika namreč ne moremo razumeti ločeno od družinskega okolja, v katerem odrašča in v katerem se oblikujejo odnosi, komunikacijski vzorci, vloge, pravila in načini premagovanja stisk. Sistemska teorija družino razume kot medsebojno povezan sistem, v katerem sprememba enega člana, vpliva na delovanje celote. Pri družinah, v katerih je prisotna odvisnost, lahko bolezen postopno postane organizator družinskega življenja, okoli katerega se prilagodijo odnosi, vloge in pričakovanja družinskih članov. Vsak družinski sistem teži k ohranjanju ravnovesja, tudi kadar to vključuje manj funkcionalne vzorce. Delo z družino zato ni usmerjeno v iskanje krivca za nastanek težav, temveč v razumevanje in spreminjanje vzorcev, ki stiske in simptome vzdržujejo. Vključuje tako psihoeduaktivne elemente, ko so razumevanje bolezni odvisnosti in dejavnikov tveganja ter preprečevanje recidiva kot terapevtsko delo na področjih odnosov, komunikacije, čustvenega izražanja in družinske dinamike. Kadar se mladostnik vključi v zdravljenje, se morajo k sodelovanju zavezati tudi svojci. Starši so v pogovore vključeni že v okviru ambulantnih obravnav na CZOPD in priprav na bolnišnično zdravljenje, med hospitalizacijo pa sodelujejo tako v družinskih pogovorih kot v skupinah za svojce.

Družinski pogovori med hospitalizacijo mladostnikov na Oddelku za mladostnike CZOPD potekajo enkrat tedensko in trajajo 45 minut. Mladostniki si jih na začetku pogosto ne želijo, saj jih skrbijo morebitni odziv staršev, bojijo se nadaljnjega nerazumevanja in sporov, velikokrat so prisotni tudi občutki krivde. Na srečanjih je vloga terapevta ključna, saj ustvarja varen prostor za pogovor in pogosto prevzame vlogo posrednika med mladostnikom in starši. Pomaga ubesediti tisto, kar mladostnik težko pove, hkrati pa staršem pomaga razumeti njegovo doživljanje in sporočila in obratno. Družinski pogovor je pogosto prva priložnost, v okviru katere se mladostniki in starši med seboj pogovarjajo bolj odprto in konstruktivno. Mladostnikom velikokrat omogoča krepitev frustracijske tolerance ob spoprijemanju z neprijetnimi čustvi in postopno oblikovanje bolj zdravih odnosov. Obravnavamo teme, kot so uporaba PAS, pretekli družinski odnosi in spori, zaupanje, odgovornosti doma, uporaba tehnologije, načrtovanje vrnitve domov in nadaljevanje zdravljenja po odpustu.

Družinsko obravnavo med zdravljenjem na oddelku dopolnjuje skupina za svojce, ki je na oddelčni urnik umeščena ob torkih popoldne in traja 45 minut. Izbrani dan ni naključen, saj imajo mladostniki isti dan že družinske pogovore, na popoldanskem razporedu pa tudi obiske svojcev na oddelku. V skupini sodelujejo mladostniki, svojci in terapevtski tim. Zelo je pomembno, da svojci zagotovijo, da pridejo na skupino trezni. Pri starših, pri katerih so znane težave ali pretekle izkušnje s škodljivo rabo PAS, opravimo tudi urinske teste. Skupina poteka po dogovorjenih pravilih o zaupnosti, spoštljivem in sočutnem komuniciranju in vključevanju vseh prisotnih. Vselej povemo tudi, da vključevanje (govorjenje v skupini) ni obvezno, je pa zaželeno. Mladostnikom je srečanje skupine pogosto sprva neprijetno, zato jih spodbujamo, da sami določajo meje glede tem, o katerih želijo govoriti. Redno obravnavane teme so izkušnje in občutki v zvezi z vikendskimi izhodi, načrtovanje prihodnjih izhodov in družinski odnosi. Za starše je srečanje skupine dragocena priložnost za psihoedukacijo, podporo in izmenjavo izkušenj z drugimi družinami, mladostnikom pa omogoča varno izražanje občutkov in potreb. V skupini delujejo pomembni terapevtski dejavniki, kot so univerzalnost, zrcaljenje in ubeseditev čustev. Še posebej dragocene so izkušnje, ko skupina postane dovolj varna in sprejemajoča, da si starši in mladostniki med seboj povedo pomembne, včasih še nikoli izrečene vsebine.

ŽIVLJENJEPIS

Nadja HriberšeK, rojena je 12. oktobra 1965 v Celju, kjer je končala osnovno šolo in gimnazijo. Leta 1984 se je vpisala na Medicinsko fakulteto v Ljubljani, smer splošna medicina, kjer je leta leta 1992 diplomirala. Specializacijo iz psihiatrije je opravila leta 1999, specializacijo iz otroške in mladostniške psihiatrije pa ji je bila priznana na podlagi dela, po opravljenem podiplomskem izobraževanju iz pedopsihiatrije leta 2008. Je dolgoletna članica ZPS in Društva za skupinsko analizo Slovenije, skupinska analiza je njena izbrana smer psihoterapije. Od leta 2019 je zaposlena na UPK Ljubljana. Ima 34 let izkušenj iz bolnišničnega in ambulantnega dela na področju psihiatrije ter otroške in mladostniške psihiatrije. Od leta 2012 je sodna izvedenka za področje otroške in mladostniške psihiatrije. Leta 2019 je bila imenovana v Strokovni svet za zagovorništvo otrok pri Varuhu človekovih pravic Republike Slovenije.

Rebeka Kovačec Klenovšek, mag. psih., je psihologinja, zaposlena na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana, na Oddelku za mladostnike v Centru za zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog. Med leti 2021 in 2024 je bila zaposlena na Centru za socialno delo Ljubljana, Enota Šiška na področju mladostnikov, družine, rejništva in posvojitev. Pred tem je izkušnje pridobivala tudi na Srednji šoli za gastronomijo in turizem v Ljubljani, kjer je poučevala psihologijo in poslovno komuniciranje. Je študentka 2. letnika Sistemske družin-

ske terapije.

Anja Sabol, mag. soc. del., je socialna delavka z opravljenim dodatnim izpopolnjevanjem iz relacijske zakonske in družinske terapije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Poklicno pot je začela z delom s skupinami uporabnikov socialnega varstva, strokovne izkušnje pa je nadgrajevala v Domu starejših občanov Ljubljana Vič - Rudnik in v Univerzitetnem kliničnem centru Ljubljana, kjer je delala kot koordinatorka na področju kardiologije. Deluje na področju zdravljenja odvisnosti od prepovedanih drog, pri čemer dela z mladostniki in njihovimi družinami ter vodi terapevtske skupine. Pri delu se posveča predvsem področjem odvisnosti, travme, nasilja, medosebnih odnosov in osebnostne rasti. V strokovnem delu izhaja iz prepričanja, da je vsak posameznik edinstven ter si zasluži celostno, spoštljivo in sočutno obravnavo. Poseben pomen pripisuje vzpostavljanju varnega odnosa, iskreni komunikaciji in ustvarjanju prostora, v katerem lahko posameznik postopno prepoznava svoje potrebe, zmožnosti in možnosti za spremembo. Verjame, da lahko posameznik ob ustrezni podpori razvija svoje potenciale in ustvarja trajnejše spremembe v svojem življenju.

IZZIVI OBRAVNAVE MLADOSTNIKOV, KI UPORABLJAJO PAS

ANDREJ BRDNIK STUPAN, strokovni delavec, Center za socialno delo Maribor, Enota Lenart

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

V prispevku bodo predstavljeni izzivi, s katerimi se srečujejo zaposleni na centrih za socialno delo pri obravnavi mladostnikov, ki imajo težave z uživanjem PAS. Predstavili bomo primer mladostnika, ki mu je bil zaradi nasilja v družini izrečen ukrep prepovedi približevanja, posledično je bil nameščen v krizni center za otroke in mladostnike. Zaradi groženj z nasiljem je bil večkrat pregledan v urgentni pedopsihiatrični ambulanti, pri tem pa ni bil hospitaliziran. V Enoti za intenzivno otroško in mladostniško psihiatrijo pri Univerzitetni psihiatrični kliniki v Ljubljani je bil hospitaliziran le enkrat, vendar je bil odpuščen po enem dnevu. Sledila sta nujni odvzem otroka in namestitev v strokovni center, po 18. letu starosti pa je bil nameščen v Prevzgojni dom Radeče. Prispevek se nanaša na mladostnika s težavami v duševnem zdravju, zlorabo prepovedanih snovi, nefunkcionalne družinske odnose in izzive medinstitucionalnega sodelovanja. Namen prispevka je prikazati obravnavo mladostnika, ki uživa PAS, in izpostaviti pomanjkljivosti v sistemu.

ŽIVLJENJEPIS

Andrej Brdnik Stupan je magister zakonskih in družinskih študijev z zaključenim strokovnim izpopolnjevanjem iz Zakonske in družinske terapije. Zaposlen je na Centru za socialno delo Maribor, Enota Lenart, kot strokovni delavec na področju socialnega varstva. Delo opravlja pretežno na področju varstva družine, otrok in mladostnikov. Svoje praktično delo predstavlja na kongresih in mednarodnih konferencah.

»NAJBOLJŠA KEMIJA JE MEDSEBOJNA« – DELO Z MLADIMI, KI SE SREČUJEJO Z UPORABO DROG

ANJA MIHEVC PAVLIČ, vodja svetovalnice, Društvo DrogArt, in
PAVLA ZABRET, strokovna delavka pri Društvu DrogArt

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

V prispevku bo predstavljeno delovanje programov združenja DrogArt, s poudarkom na svetovalnici DrogArta in dnevni sobi DrogArta, ki z medsebojnim povezovanjem omogočata celostno podporo posebej ranljivi skupini mladih, starih od 15 do 26 let. Ti mladi veliko časa preživljajo v javnem prostoru in se pogosto srečajo s številnimi medsebojno povezanimi izzivi. Med njimi so izkušnje z nasiljem, vključevanje v oblike institucionalnega bivanja, tvegani vzorci uporabe drog, težave v duševnem zdravju in brezdomstvo.

Dnevna soba DrogArta mladim omogoča varen in podporen prostor, kjer lahko preživljajo prosti čas, uredijo osnovne življenjske potrebe ter se glede na svoje potrebe in želje vključujejo v razne oblike podpore, vključno s svetovanjem in psihosocialno pomočjo. Program se izvaja tudi na dnevnem terenu na območju AKC Metelkova, kar omogoča vzpostavljanje stika z mladimi, ki se pogosto ne vključujejo v klasične oblike pomoči.

V prispevku bodo predstavljeni ključni izzivi pri delu s to populacijo in načini, kako se nanje odzivamo. Pozornost bo namenjena vlogi svetovalnice DrogArta pri zgodnjem prepoznavanju težav, vzpostavljanju odnosa, motiviranju za spremembo ter povezovanju mladih z zdravstvenimi, socialnimi in drugimi oblikami pomoči. Pri tem se izhaja iz načel zmanjševanja škode, ki omogočajo, da je podpora dostopna tudi mladim, ki še niso pripravljeni ali zmožni pomembnejših sprememb.

ŽIVLJENJEPIS

Anja Mihevc Pavlič, univ. dipl. soc. ped., že več kot 15 let deluje na področju zmanjševanja škode zaradi uporabe drog, trenutno kot vodja svetovalnice DrogArta. Njeno delo obsega svetovanje, psihoterapijo, predavanja in razvoj kadrov. V zasebni praksi deluje kot certificirana TA-psihoterapevtka in supervizorka na področju socialnega varstva.

Pavla Zabret, dipl. spec. in rehab. ped., je zaposlena v dnevni sobi DrogArta in ima večletne izkušnje z delom z mladimi. Pri delu uporablja ustvarjalne in mladim prilagojene metode. Njeno delo obse-

ga psihosocialno pomoč, terensko delo in strokovno delo v dnevnem centru.

OBRAVNAVA MLADOSTNIKOV S TEŽAVAMI ZARADI UPORABE PAS V PREVZGOJNEM DOMU RADEČE

BILJANA VILENDEČIĆ SEIDL, pedagoginja v Prevzgojnem domu Radeče

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Prevzgojni dom Radeče izvršuje vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, ki ga sodišče izreče mladoletnikom zaradi storjenih kaznivih dejanj na območju vseh sodnih okrožij Republike Slovenije. Je edina institucija v Sloveniji, ki izvršuje to kazensko sankcijo. Skupna značilnost vseh nameščenih mladoletnikov je, da so bili sodno obravnavani zaradi kaznivih dejanj in da predhodna obravnava ni bila učinkovita. Vzrok odklonskega vedenja obravnavanih mladoletnikov so pogosto čustvene in vedenjske motnje, vzgojna neuspešnost, opustitev šolanja, neurejeni družinski odnosi in eksperimentiranje s PAS zato je nujno potrebna večplastnost v obravnavi: prilagajanje izvrševanja kazenske sankcije z izvajanjem novih obravnav.

Večina ljudi začne uživati drogo v adolescenci. To je čas intenzivnega razvoja, v katerem se ne le oblikuje telo mladega človeka, temveč tudi zori njegova osebnost. V adolescenci postanejo najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na posameznikov razvoj, družba vrstnikov, želja po pripadnosti skupini in primerjanje z vrstniki, ki gradi mladostnikovo samopodobo.

Teoretično in klinično področje zasvojenosti zajema veliko modelov, noben tak pristop pa ni dovolj širok, da bi razložil odvisniško vedenje. Najuspešnejši je biopsihološki model, ki je integrativen in izhaja iz dejstva, da je zasvojenost kompleksna motnja, pogojena z biološkimi, kognitivnimi, psihološkimi in sociokulturnimi procesi.

Dolgotrajno odvisniško vedenje vodi do velikih motenj na psihičnem, telesnem, finančnem in socialnem področju. Pogosto so moteni družinski odnosi in predvsem pri mladostnikih nastopijo težave pri šolskem delu, čemur pa sledijo kazniva dejanja.

V Prevzgojnem domu Radeče je obravnava mladoletnikov s težavami zaradi uživanja drog vključena v celostno obravnavo mladoletnika in se izvaja na vseh nivojih (matična skupina, oddelek brez drog in odprti oddelek). Programska sestavina dela na nivoju matične skupine, oddelka brez drog ali odprtega oddelka je tudi delo na področju PAS z vsemi mladoletniki, tako tistimi, ki imajo tovrstne težave, kot tistimi brez težav. Delo na tem področju je usmerjeno predvsem v izobraževanje in motivacijo, da se vzpostavijo in vzdržujejo abstinenca, aktivno življenje in zdrav življenjski slog. Glede na

intenzivnost težav mladoletnikov zaradi zlorabe PAS je obravnava odvisnosti v zavodu na vseh nivojih (matična skupina, oddelek brez drog, odprti oddelek) nujna.

Pretežni del mladoletnikov je že na prostosti zlorabljal PAS, po prihodu v zavod pa imajo velikokrat težave s spanjem in motivacijo. Še vedno je velika težava pri mladoletnikih uživanje sintetičnih PAS, ki jih klasični urinski testi ne zaznajo. Raznovrstne milejše zdravstvene težave so tako lahko posledica tudi uživanja omenjenih PAS.

V zadnjem času zaznavamo, da so v obravnavi predvsem mladoletniki, ki imajo tako imenovano dvojno diagnozo (komorbidnost), torej pri katerih obstaja sum, da imajo duševno motnjo in zasvojenost. Pri obravnavi opažamo, da je glavni izziv pravilna presoja, saj je pri osebah, za katere sumimo, da so komorbidne, izjemno pomembno ugotoviti, ali so duševne motnje posledica uživanja PAS ali so samostojna motnja (primeri iz prakse).

ŽIVLJENJEPIS

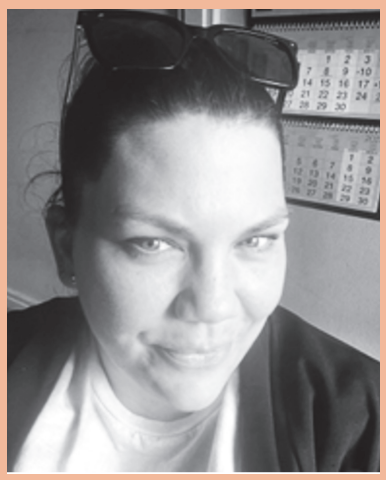

Biljana Vilendečić Seidl je po izobrazbi diplomirana prevajalka in tolmačinja za angleški jezik ter profesorica sociologije. Zaposlena je kot višja svetovalka – pedagoginja v Prevzgojnem domu Radeče, kjer dela od leta 2017. Sprva je opravljala naloge pedagoginje na prvem nivoju, od leta 2026 pa tudi na višjih nivojih obravnave. Od leta 2020 je aktivno vključena v obravnavo odvisnosti, leta 2021 pa je to področje tudi prevzela. Redno se udeležuje izobraževanj, usposabljanj, konferenc in delavnic s področja odvisnosti, ob tem pa še naprej opravlja delo pedagoginje. Novembra 2023 je opravila enotedensko kroženje na CZOPD v Ljubljani. Je članica aktiva za obravnavo odvisnosti, v katerega so vključeni delavci Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (URSIKS), ki delujejo na tem področju. Redno se udeležuje tudi supervizij za obravnavo odvisnosti, ki jih organizira URSIKS. Področje odvisnosti je tesno povezano z vsemi segmenti pedagoškega dela in je pomemben element uspešnega izvrševanja vzgojnega ukrepa v prevzgojnem domu.

UPORABNIK, STORILEC ALI ŽRTEV? POLICIJSKI POGLED NA MLADOSTNIKA IN PAS

MARKO HLEBEC, višji kriminalistični inšpektor na Oddelku za prepovedane droge v Sektorju za organizirano kriminaliteto pri Generalni policijski upravi

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Policija se z mladostniki, ki uporabljajo PAS, srečuje v različnih okoliščinah. Nekateri so predvsem uporabniki, drugi storijo prekršek ali kaznivo dejanje, tretji drogo posredujejo vrstnikom, pri nekaterih pa je mogoče zaznati širšo vpetost v kriminalno okolje. Zato mladostnika ni vedno mogoče razumeti samo kot uporabnika prepovedane droge. Pri obravnavi je pomembno prepoznati, ali gre predvsem za uporabnika, storilca ali morda tudi žrtev. Te vloge se lahko med seboj prekrivajo. Prispevek predstavlja policijski pogled na obravnavo mladostnikov, ki prihajajo v stik s PAS, bodisi kot uporabniki bodisi zaradi ravnanj, povezanih z njihovo prodajo, dajanjem v promet, omogočanjem uživanja ali drugimi oblikami protipravnega ravnanja, ter izpostavlja pomen zgodnjega prepoznavanja tveganj. Policijski podatki za obdobje 2021–2025 kažejo, da med obravnavanimi mladoletniki izrazito prevladujejo starejši mladoletniki. Pri kaznivih dejanjih, povezanih s prepovedano drogo, po 186. in 187. členu Kazenskega zakonika so 16- in 17-letniki zajemali približno štiri petine vseh evidentiranih osumljencev, starih od 14 do 17 let. Skoraj enak vzorec se kaže tudi pri prekrških, pri čemer isti starostni skupini zajemata približno 79 odstotkov vseh obravnavanih mladoletnih kršiteljev. Podatki tako ne kažejo le obsega policijskih obravnav, temveč je iz njih razvidno predvsem, da je pozna adolescenca pomembna točka za zgodnje in ciljno usmerjeno ukrepanje policije.

Hkrati podatki ne omogočajo preprostega sklepanja o trendu. Pri kaznivih dejanjih je bilo mogoče v posameznih letih zaznati precejšnja nihanja, podobno tudi pri prekrških, v zvezi s katerimi je bilo največ mladoletnih kršiteljev evidentiranih leta 2023. Takšna nihanja sama po sebi ne pojasnjujejo vzrokov, zato jih je treba razlagati previdno in skupaj z drugimi informacijami o proaktivnosti policije, dostopnosti drog, načinih uporabe ter socialnem in vrstniškem okolju mladih.

Uporabe PAS ni mogoče samodejno povezovati s kriminalnostjo. V policijski praksi se pojavljajo primeri, da mladostnik ob uporabi ali dostopu do drog pride v stik z okoljem, za katero so značilni prodaja drog, dolgovi, pritiski, nasilje ali izkoriščanje. Poseben izziv je digitalno okolje, saj se komunikacija, prodaja drog in navezovanje

stikov z mladimi vse pogosteje odvijajo prek družbenih omrežij in drugih komunikacijskih platform.

Pomemben izziv je tudi razdrobljenost informacij. Policija, šola, center za socialno delo, zdravstvo, nevladne organizacije in družina imajo pogosto vsak le del celotnega stanja. Posamezni podatek morda ne kaže na večje tveganje, v povezavi z drugimi pa lahko pokaže resnejše stanje. Zato sta pomembna pravočasno povezovanje informacij in jasen dogovor o tem, kdo bo v zahtevnejših primerih koordiniral nadaljnjo obravnavo.

Možnosti za izboljšave se kažejo predvsem v jasnejših poteh napotitve, določenih kontaktnih osebah med službami, hitri multidisciplinarni oceni zahtevnejših primerov in večji pozornosti, ki se nameni znakom kriminalnega izkoriščanja mladostnikov. Pri tem niso nujno potrebne nove institucije, temveč predvsem učinkovitejše sodelovanje tistih, ki že delujejo.

Ključno sporočilo prispevka je, da stik mladostnika s policijo zaradi PAS ne bi smel pomeniti samo zaključka postopka zaradi posamezne kršitve. V nekaterih primerih je lahko prav ta stik priložnost za zgodnje prepoznavanje širše ogroženosti in pravočasno vključitev služb, ki mladostniku lahko pomagajo. Za učinkovito obravnavo je zato potrebno ravnovesje med odgovornostjo za protipravno ravnanje, zaščito mladostnika in pravočasno strokovno pomočjo.

ŽIVLJENJEPIS

Marko Hlebec je višji kriminalistični inšpektor v Policiji z več kot dvema desetletjema izkušenj na področju kriminalističnega preiskovanja. Večji del poklicne poti se ukvarja z organizirano kriminaliteto in kriminaliteto, povezano s prepovedanimi drogami, pri čemer sodeluje tudi pri oblikovanju strokovnih pristopov ter je aktiven v medinstitucionalnem in mednarodnem policijskem sodelovanju in evropskih strokovnih mrežah ter v usposabljanju policistov in kriminalistov. Je policijski pogajalec in predavatelj na strokovnih usposabljanjih s področij kriminalističnega preiskovanja in prepovedanih drog. Pri delu posebno pozornost namenja povezovanju represivnih, preventivnih in strokovnih pristopov pri obravnavi kriminalitete, povezane s prepovedanimi drogami.

OBRAVNAVA MLADOSTNIKOV, KI UPORABLJAJO PAS: IZKUŠNJE PROGRAMA ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE KOPER

NEA LULIK, strokovna delavka pri Društvu Projekt Človek

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Program za otroke in mladostnike (POM) Koper smo začeli izvajati oktobra 2023, sprva v manjšem obsegu in po vzorcu programa POM Ljubljana, ki nam je predstavljal pomembno strokovno osnovo. Program smo sčasoma prilagodili potrebam lokalnega okolja, mladostnikov na Obali in izkušnjam, ki smo jih pridobivali pri delu.

Program je namenjen otrokom, mladostnikom in mladim odraslim, ki se spoprijemajo s stiskami in izzivi odraščanja, težavami v duševnem zdravju, vedenjskimi težavami, težavami v družinskih odnosih ter tveganimi vedenji, povezanimi z uporabo PAS in drugimi oblikami zasvojenosti. V program se vključujejo mladostniki, ki že eksperimentirajo s PAS ali imajo razvite tvegane vzorce vedenja, in mladostniki, pri katerih je poudarek na preventivnem delu. Pomemben del uporabnikov so tudi starši in drugi svojci, ki potrebujejo podporo, informacije in usmerjanje pri spoprijemanju z izzivi odraščanja.

Osrednji del programa so individualni svetovalni pogovori z mladostniki in svojci, družinska srečanja, telefonsko svetovanje, preverjanje abstinence ter podpora pri premagovanju izzivov odraščanja, šolanja in družinskih odnosov. Dvakrat mesečno izvajamo spletno skupino za starše, ki omogoča pridobivanje informacij, medsebojno podporo in krepitev starševskih kompetenc, izvajamo tudi skupino za mladostnike, ki pa poteka na štirinajst dni v živo. Obravnava je prilagojena potrebam posameznika in družine, pri čemer posebno pozornost namenjamo krepitvi motivacije za spremembe, izboljšanju komunikacije in zmanjševanju tveganih vedenj.

Pri večini mladostnikov, s katerimi se srečujemo, ne gre za razvito zasvojenost, temveč predvsem za eksperimentiranje ali razvijajoče se tvegane vzorce uporabe. V praksi opažamo, da se prva eksperimentiranja s PAS pojavljajo že v zgodnjem mladostništvu. Mladostnikov zato ne obravnavamo zgolj zaradi uporabe snovi, temveč jih poskušamo razumeti celostno in ob upoštevanju njihovega družinskega, družbenega in širšega življenjskega okolja. Uporaba PAS je pogosto povezana tudi z drugimi stiskami, kot so občutki praznine, osamljenost, anksioznost, depresivno razpoloženje, težave v družinskih odnosih, šolske težave in šibko samospoštovanje.

Z leti se je pokazalo, da potrebe mladostnikov segajo širše od

obravnave kemičnih zasvojenosti. Pri delu se srečujemo tudi z nekemičnimi oblikami zasvojenosti in tveganimi vedenji, kot so igre na srečo, pretirano igranje videoiger, motnje hranjenja in obsedenost s športom.

Menimo, da je v Sloveniji na področju obravnave mladostnikov na voljo veliko kakovostnih oblik pomoči, vendar bi lahko službe in institucije med seboj še bolje sodelovale. Za celostno obravnavo mladostnika so potrebne povezanost zdravstvenih, vzgojno-izobraževalnih, socialnovarstvenih in nevladnih organizacij ter jasne poti sodelovanja. Ključni predlogi so med drugim krepitev medinstitucionalnega sodelovanja, zgodnje prepoznavanje stisk, lokalno dostopne in nizkopražne oblike pomoči ter stalna podpora mladostnikom in njihovim družinam. Pri mladostnikih uporabe PAS ne moremo razumeti ločeno od njihovih življenjskih okoliščin, zato mora biti tudi pomoč zagotovljena dovolj zgodaj, dostopna, povezana in celostna.

ŽIVLJENJEPIS

Nea Lulik je pridobila naziv Master of Science in Psychology of Individual Differences na Univerzi v Edinburghu. Dela kot strokovna delavka v Društvu Projekt Človek, kjer je zaposlena v Programu za otroke in mladostnike Koper.

Pri delu se osredotoča na podporo otrokom, mladostnikom in njihovim družinam, ki se srečujejo s stiskami in tveganimi vedenji, vključno z uporabo PAS. Njeno delo vključuje individualno in skupinsko delo z mladostniki, podporo staršem in družinam, preventivno delo ter sodelovanje z institucijami in strokovnimi službami.

Leta 2023 je v angleščino prevedla knjigo Pot v lepše življenje: Priročnik za odrasle otroke alkoholikov avtorice dr. Nade Mirnik Trtnik. Angleški prevod je izšel pod naslovom Adult Children of Alcoholics: A Self-Help Handbook in bil objavljen v Avstraliji.

MLADOSTNIKI S PROBLEMATIKO UŽIVANJA PAS V STROKOVNIH CENTRIH

LIDIJA ĐOGIĆ, ravnateljica Strokovnega centra Višnja Gora

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Strokovni centri se že vrsto let soočajo z izzivi obravnave mladostnikov, ki uživajo PAS. V strokovnih centrih so na eni strani nameščeni mladostniki, pri katerih problematika uživanja PAS ni prisotna in pri katerih so v ospredju predvsem izrazite čustvene in vedenjske težave, na drugi strani pa mladostniki z rednim uživanjem PAS. Naloga strokovnega centra in vseh zaposlenih je vsem mladostnikom zagotoviti čim bolj kakovostno in ustrezno obravnavo. Pri odločanju o namestitvah mladostnikov se kot pomemben izziv kaže zagotavljanje čim večjega upoštevanja strokovnih ocen, zlasti kadar te opozarjajo na morebitno neustreznost določene namestitve ali na možne negativne vplive na mladostnikov razvoj in dobrobit. Strokovni centri v okviru svojih možnosti iščejo različne rešitve in načine obravnave, vendar pomemben izziv predstavlja dejstvo, da gre za ustanove odprtega tipa. To pri mladostnikih, ki uživajo PAS, pogosto vodi v nedovoljene izhode in z njimi povezane dodatne varnostne ter obravnavne izzive. Večina strokovnih centrov ima vzpostavljene intenzivne skupine, namenjene mladostnikom z zahtevnejšimi potrebami, vendar tudi v teh oblikah obravnave pogosto ni mogoče zagotoviti ustrezne specializirane strokovne podpore. Zato se kaže potreba po sistemski in medresorski ureditvi obravnave mladostnikov s problematiko uživanja PAS oziroma z motnjo zaradi uživanja PAS, vključno z oblikami obravnave, pri katerih sodelovanje mladostnika ne bi bilo v celoti odvisno od njegovega trenutnega soglasja oziroma notranje motivacije.

ŽIVLJENJEPIS

Po izobrazbi je profesorica angleškega jezika in sociologije. Svoje poklicno delovanje je vse od začetka usmerjala v delo z otroki in mladostniki, tudi s tistimi, ki se zaradi različnih življenjskih okoliščin, čustvenih in vedenjskih težav ter drugih stisk uvrščajo med ranljivejše skupine. Izkušnje je pridobivala pri delu z otroki in mladostniki različnih starosti, od vrtca do srednje šole, ter pri njihovem vzgojno-izobraževalnem in strokovnem spremljanju. Pomemben del njene poklicne poti predstavlja delo v strokovnem centru, kjer je najprej delovala kot vzgojiteljica, pozneje pa kot učiteljica. Pri tem je pridobila številne izkušnje pri delu z mladostniki z raznolikimi čustvenimi, vedenjskimi in socialnimi težavami ter pri sodelovanju z različnimi

strokovnimi službami in institucijami, ki so vključene v obravnavo otrok in mladostnikov. Od leta 2025 opravlja funkcijo ravnateljice strokovnega centra, kjer svoje dosedanje strokovne in praktične izkušnje povezuje z vodenjem zavoda, razvojem strokovnega dela ter prizadevanji za zagotavljanje kakovostne, varne in mladostniku prilagojene obravnave.

PREDSTAVITEV VLOGE DRUŽINSKEGA SODSTVA

TANJA DOLAR BOŽIČ, družinska sodnica, Okrožno sodišče v Celju

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Na Oddelku za družinsko sodstvo pri Okrožnem sodišču v Celju obravnavam otroke do osemnajstega leta starosti. Otroke, ki uporabljajo PAS, obravnavam zlasti v okviru odločanja o trajnejših ukrepih. Eden takšnih ukrepov je odvzem otroka staršem in/ali namestitev otroka v zavod na podlagi 174. oziroma 175. člena Družinskega zakonika. Sodišče odloči o namestitvi otroka v zavod zaradi njegovih psihosocialnih težav, ki se kažejo kot vedenjske, čustvene, učne ali druge težave v njegovem odraščanju, če je ogrožen on sam ali drugi otroci v družini. V tem primeru sodišče zavod tudi imenuje.

Celovito obravnavo otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki so nameščeni v strokovnih centrih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter v katere lahko sodišče namesti otroke s psihosocialnimi težavami, ureja Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI).

ZOOMTVI podrobneje obravnava tudi navedene strokovne centre, pri čemer med drugim določa cilje in načela delovanja teh centrov. V takem centru naj bi bil otrok deležen celostne, multidisciplinarne obravnave v sodelovanju z drugimi službami, ki obravnavajo otroka. Za ta namen naj bi strokovni centri vključevali tudi strokovnjake s področij pedopsihiatrije, zdravstvene nege, psihoterapije, mediacije, obravnave odvisnosti in po potrebi druge strokovnjake.

Običajno so pričakovanja do sodišča, ki odločajo o trajnejših ukrepih, velika. Žal ima sodišče le zelo omejene pristojnosti. V okviru zakonodaje lahko predlog za namestitev zavrne ali predlogu ugodi in otroka namesti v strokovni center. Pri tem pa strokovnemu centru ne more naložiti specifičnih nalog, kot je vključitev zunanjih služb, pedopsihiatrov, psihologov ali psihoterapevtov v obravnavo otroka. Sodišče z izrekom ukrepa namestitve v zavod le formalno omogoči namestitev otroka v zavod, pri čemer nima nobenega vpliva na njegovo nadaljnjo obravnavo v zavodu. Nobeden od strokovnih centrov ni specializiran za otroke ali mladostnike, ki uporabljajo PAS. Zato sodišče nima možnosti izbrati zavoda, ki bi bil najprimernejši za tovrstne posebne potrebe otroka, saj naj bi vsi zavodi zagotavljali enako obravnavo otrok.

Kljub ustrezni zakonodaji na družinskih sodiščih ugotavljamo, da imajo strokovni centri zadržke, kadar gre za otroke, ki uporabljajo

PAS ali imajo druge težave v duševnem zdravju. Iz njihovih mnenj izhaja, da je »strokovni center vzgojno-izobraževalna institucija, ne zdravstvena ustanova. Posledično ne razpolaga s kadrovskimi, organizacijskimi in strokovnimi pogoji za zagotavljanje neprekinjenega nadzora oziroma zdravstvene oskrbe. Brez jasnih strokovnih usmeritev zdravstvene stroke in ocene stopnje tveganja zato ne more prevzeti odgovornosti za zagotavljanje ustrezne varnosti mladostnika v primeru njegove namestitve«.

Imamo torej ustrezno zakonodajo, mrežo strokovnih centrov, vendar kljub temu otrokom, ki uporabljajo PAS ali imajo duševne težave, ne moremo pomagati, saj zavodi dejansko ne zagotavljajo storitev, kot jih določa ZOOMTVI, in niso specializirani za obravnavo otrok s psihiatričnimi diagnozami in otrok, ki uporabljajo PAS. Vsi strokovni centri so odprtega tipa, otroci lahko načeloma iz njih odidejo in se ne vrnejo.

ŽIVLJENJEPIS

Tanja Dolar Božič je sodnica pri Okrožnem sodišču v Celju, vodja oddelka za družinsko sodstvo. Ukvarja se z nepravdnim pravom, v preteklosti pa je pri Okrajnem sodišču v Celju med drugim na podlagi Družinskega zakonika odločala o skrbništvu za odrasle osebe in v okviru Zakona o duševnem zdravju o pridržanju oseb na psihiatričnem zdravljenju. Tako je imela vrsto let priložnost sodelovati s psihiatri, ki so podajali izvedenska mnenja. Na tak način je dobila precej dober vpogled v posledice uporabe in zlorabe PAS. Že nekaj let se ukvarja z mlajšimi strankami, otroci in mladostniki, med katerimi je vedno več uporabnikov PAS.

Od leta 2017 je sodna tolmačka za nemški jezik in članica Združenja stalnih sodnih tolmačev in pravnih prevajalcev Slovenije SCIT®. Že vrsto let sodeluje pri izobraževanju slovenskih in tujih pravnikov, sodnih tolmačev in drugih strokovnjakov v okviru družinskega prava. Strokovne članke je objavila tako v dnevnem časopisju kot v strokovni reviji Pravna praksa. Je članica Komisije za etiko in integriteto pri Sodnem svetu.

PREDSTAVITEV VLOGE KAZENSKEGA SODSTVA

MARJANA TOPOLOVEC DOLINŠEK, kazenska sodnica, Okrožno sodišče v Celju

četrtek, 8. 10. 2026

13.15–15.15

POVZETEK

Sodišče lahko po veljavnem Kazenskem zakoniku (KZ) izreče že kazensko odgovornim mlajšim mladoletnikom (14–16 let) vzgojne ukrepe, ti so ukor, navodila in prepovedi, nadzorstvo socialnega varstva, oddaja v vzgojni zavod, oddaja v prevzgojni dom ali oddaja v zavod za usposabljanje. Starejšim mladoletnikom (16–18 let) pa se smejo izreči vzgojni ukrepi in izjemoma denarna kazen ali mladoletniški zapor. Na podlagi 4. odstavka 72. člena KZ se smejo mladoletnim storilcem, ki jim je izrečen vzgojni ukrep, denarna kazen ali mladoletniški zapor, izreči tudi varnostni ukrepi, ti so obvezno psihiatrično zdravljenje in varstvo v zdravstvenem zavodu ali obvezno psihiatrično zdravljenje na prostosti. Če se pri mladoletniku ugotovi, da uživa PAS in ima zaradi uživanja že težave (čustvene, vedenjske ...), se mu izreče vzgojni ukrep navodila in prepovedi in v okviru tega se mu določi navodilo, da obiskuje ustrezne zdravstvene ustanove ali svetovalnice za zdravljenje zasvojenosti, ta ukrep traja najdlje eno leto, ali pa se izreče vzgojni ukrep oddaja v vzgojni zavod, zdaj so to strokovni centri, če je treba poskrbeti za njegovo (pre)vzgojo pod stalnim vodstvom in nadzorstvom strokovnih vzgojiteljev. Enako navodilo se lahko mladoletniku izreče v okviru vzgojnega ukrepa nadzorstvo organa socialnega varstva. Če so potrebni učinkovitejši prevzgojni ukrepi, izreče sodišče vzgojni ukrep oddaja v prevzgojni dom. Vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod se v kazenskem postopku, enako kot v pravdnem, izvršuje v skladu s predpisi, ki urejajo usmerjanje mladostnikov s posebnimi potrebami, tj. na podlagi Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (kar določa 183. člen Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij).

Namreč namen, ki ga kazensko pravo zasleduje z izrekom vzgojnega ukrepa, je, da se mladoletniku zagotovijo vzgoja, prevzgoja in pravilen razvoj. Če se v postopku ugotovi, da so kazniva dejanja neposredna posledica hude odvisnosti, je glavni cilj sodišča usmeriti mladoletnika v rehabilitacijske programe, saj kaznovanje ne odpravlja vzroka (odvisnosti ...).

Kadar polnoletne ali mladoletne osebe mladostniku ponujajo ali prodajajo PAS, ali ga napeljujejo k uživanju teh, ali nad njim storijo druga kazniva dejanja, je mladostnik žrtev kaznivih dejanj, povezanih s PAS, in lahko nastopa v kazenskem postopku kot oškodovanec

s posebnimi potrebami po zaščiti, ki se lahko glede na njegove osebne okoliščine opravi s pomočjo strokovnjaka ustrezne stroke, navzoča je lahko oseba, ki jo priča sama izbere, lahko se zaslišanje opravi v posebej prilagojenih prostorih sodišča (240. člen Zakona o kazenskem postopku) ali v Hiši za otroke na podlagi Zakona o zaščiti otrok v kazenskem postopku. V dokaznem postopku v obeh primerih v zvezi z ugotavljanjem okoliščin glede odvisnosti ali uživanja PAS žrtve ali storilca kaznivega dejanja kot pomočniki sodišča sodelujejo sodni izvedenci več strok.

Na področju obravnave mladoletnih storilcev kaznivih dejanj se bo 1. januarja 2027 začel uporabljati Zakon o kazenski obravnavi mladoletnikov (ZKOM), ki to področje ureja povsem na novo.

ŽIVLJENJEPIS

Je okrožna sodnica na Okrožnem sodišču v Celju in vodja Kazensko-preiskovalnega oddelka na tem sodišču, v okviru katerega sodi v kazenskih zadevah, opravlja dežurno preiskovalno službo in kot sodnica za mladoletnike obravnavaa mladoletniške kazenske zadeve.

Tako se z mladostniki, ki uporabljajo psihoaktivne snovi (PAS), srečuje v dveh vlogah: kadar je mladostnik storilec kaznivega dejanja in je kaznivo dejanje storil zaradi odvisnosti ali pod vplivom PAS (po kazenskem pravu se takšen mladostnik imenuje mladoletnik) ali kadar je mladostnik žrtev kaznivega dejanja, ki so ga nad njim storile druge osebe (npr. omogočanje uživanja PAS in druga).